

a svájci államszövetség talán immár hetedszer megválasztott elnökének egyik legújabb beszédét: „Az állam szerepe nem abban áll, hogy a gazdaságot dirigálja, sem abban, hogy magát az egyén helyére ültesse. Feladata: az ellenőrzésben áll és abban, hogy a gyengéket az erősebbek elviselhetetlen túlkapásai ellen védje.“ *Valóban szép célkitűzés, — de csak akkor, ha nyomába szegődik az államhatalom minden ágazatára egyaránt kiterjedő céltudatosság: egyfelől a szociálpolitika hatóterületeinek és közhöz mért eszközeinek, másfelől alkalmazása határainak és korlátainak tüzetes felismerése.* —l —r.

A jogszabályok kogens jellegéhez.

A mai kodifikatio a stilizálási technika szabatoságának tökéletesítésével igyekszik külsőleg kifejezésre juttatni, hogy valamely szabály kogens szabálynak tekintés-e, hogy ezáltal e vonatkozásban vita ne merülhessen fel. Korábbi törvényeink e tekintetben a joggyakorlatnak már több vitaanyagot szolgáltatnak, mert a korábbi törvények sokszor nem szolgáltatnak világos útmutatással és így a törvényszövegek a bennük foglalt szabály kogens jellegét sokszor felderíttetlenül hagyták és ilyenkor a jogalkalmazó bíróságnak feladata, hogy a jogszabály kogens jellege felől döntsön. Természeteszerű, hogy a törvényszerkesztés ez irányban való kisebb gondossága mellett a jogalkalmazásban is eltérő nézetek keletkezhetnek. A Kúria P. II. 6142/1936. sz. határozata az 1898. évi II. t. c. 35. §-ára vonatkozóan foglalt állást, a hivatkozott szakasz által felállított jogszabály kogenssége tekintetében. Az említett szakasz akként rendelkezik, hogy ha a munkások munkabérüket nem a terméshányad részében kívánják megfizettetni, ebbeli elhatározásukat az *illető munka befejezésével* jogosultak és kötelesek a munkaadó tudomására adni. A konkrét esetben a felek szerződésileg megállapodtak abban, hogy az arató munkásoknak az érintett nyilatkozatot az *aratás megkezdése előtt* kell megtenniök. A Kúria állásfoglalása szerint: „Kifejezett tiltó rendelkezés hiányában azonban a felek nincsenek elzárva attól, hogy a választási jog gyakorlásának időpontját közös megállapodással korábbi időre tegyék“. Ez az állásfoglalás aggályos. Az kétségtelen, hogy a törvény a maga rendelkezésével ellentétes megállapodásokat semmisnek nem nyilvánítja és így ténybelileg helyes a Kúria utalása arra, hogy a törvényben kifejezett tiltó rendelkezés a törvénytől eltérő megállapodásra nincs. Törvényértelmezési szempontból azonban különösen a régebbi törvényekkel szemben helytelen számonkérni a törvénytől egy oly rendelkezést, amely a vonatkozó jogszabály kogensségét kétségtelenül megállapíthatná. Adott esetben a mindenkori jogszabály tartalmából és a törvény intenciójából kell következtetni arra, hogy a jogszabály diszpozitív, vagy kogens jellegű-e.

A konkrét esetben sok szól amellett, hogy a törvény érintett szabálya kogensnek minősítessék. A törvény kétségtelenül az arató munkások védelmét célozza és a törvénynek az a rendelkezése, amely a választási jog gyakorlásának időpontját a munkabefejezésre teszi, a munkások abbéli érdekét kívánja szolgálni, hogy a munkások abban az időpontban ejtsék meg választási jogukat, amikor a termés eredménye már előttük van, amikor tehát a választás gazdasági hordereje felől teljesen tájékozva vannak. A választási jog gyakorlásának korábbi időre való előretolása annyit jelent, hogy a munkások oly időben kötelesek jogot gyakorolni, amikor ennek gazdasági súlya felől még kellően tájékozva nincsenek. A munkások megvédeni kívánt érdeke szempontjából tehát nagy súly feszik azon, hogy a *tájékozott munkás* gyakorolja a választás jogát és a tájékozatlan munkás vulgarisan szólva ne legyen köteles zsákba macskát vásárolni. Elégé súlyos érdek arra, hogy a választási jog gyakorlásának időpontjára szóló szabályt bíróságaink a törvény hézagossága ellenére is kogensnek minősítsék. A döntés eseti helyességét itt nem érintjük, mert a Kúria a tényállásból vett egyéb érvei (a felperes a munka befejezése után évek múlva közölte új elhatározását), a döntést esetileg helyesnek mutatják — a fenti idézett ítéleti kijelentés azonban az esettől függetlenül foglal állást és ennek az elvi állásfoglalásnak aggályosságára annál inkább reá kellett mutatnunk, mert egyéb törvényes rendelkezésekkel kapcsolatban is felmerülhet annak szüksége, hogy a bíróságok a jogszabály kogens jellege felől döntsenek olyankor, amikor maga a törvénytörvényes jogszabály jogszabály jelleg tekintetében tisztázott helyzetet nem teremt.

B. S.

Mikor szűnik meg a szolgálati viszony?

A felvetett kérdésre a felelet egyszerűnek látszik — de mégsem az. A szolgálati viszonyoknak csak *egyik típusára* vonatkozóan adható minden kétely nélkül válasz, ha t. i. az határozott időtartamra szólott. De már a *határozatlan időtartamú szolgálati szerződéseknél* kétségek merülhetnek fel pl. akkor, ha a munkaadó a szolgálati viszonyt rendes felmondással felmondja s az alkalmazottnak a felmondási idő alatti szolgálatára igényt nem tart és annak minden járandóságát kiegyenlíti. Mikor szűnik meg ilyen esetben a szolgálati viszony? Az elbocsájtáskor? Avagy az — legalább is bizonyos vonatkozásokban tovább tart a felmondási idő lejártáig? Másik nagyon gyakori eset! Az alkalmazott jobb állást talál és ezért a felmondási időt be nem várva, elhagyja munkaadójának szolgálatát, új állást vállal. Ezen *egyoldalú magatartásával* megszüntette-e a szolgálati viszonyt?